

Inleiding

- 1. Stand van zaken begin 2017:**
- 1.1 de organisatie**
 - 1.2 ontwikkelingen in de botanische tuin**
 - 1.3 de theeschenkerij**
 - 1.4 bezoekers/publieksactiviteiten**
 - 1.5 educatie**

2. Het belang van kerk en tuin

3. Beleidsvoornemens

4. Financiën

Bijlagen

Inleiding

De statutaire doelstelling van Stichting Domies Toen (opgericht op 2-10-1991) is het behouden en verder tot ontwikkeling brengen van de botanische tuin. Hiertoe behoort het op een ecologisch verantwoorde wijze onderhouden van de tuin en het geven van voorlichting en educatie over de inheemse en streekeigen flora. De exploitatie van de theeschenkerij en het winkeltje moet het mogelijk maken het doel te realiseren.

De tuin en het daarbij behorende vastgoed, (theeschenkerij, tuinhuis, toegangspoort) is eigendom van Stichting Oude Groninger Kerken.

De botanische tuin Domies Toen is sinds 2005 opgenomen in het Museumregister Nederland. Op het terrein van kerk en tuin zijn vier bomen (in 1987 en 1998) opgenomen in het Landelijk Register van Monumentale Bomen.

1. Stand van zaken begin 2017

1.1 de organisatie

Na het overlijden van de voorzitter en het vertrek van bijna alle zittende bestuursleden trad er in september 2015 een bijna geheel nieuw bestuur aan dat de draad weer heeft opgepakt. Met het enthousiasme en de grote inzet van relatief weinig mensen is het gelukt de tuin en theeschenkerij in 2016 goed draaiende te houden.

Toch blijkt keer op keer dat de organisatie kwetsbaar is. De continuïteit voor een kwalitatief goede botanische tuin is gewaarborgd met een betaalde tuinbeheerder (2 dagen in de week het gehele jaar). Daarnaast zorgt de samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Botanische Tuinen voor een goede inbedding van Domies Toen in het totaal van de 24 geregistreerde botanische tuinen in Nederland.

Gebleken is dat voor een goed functionerende theeschenkerij een coördinator nodig is die zicht heeft op het totaal van alle werkzaamheden en die de vrijwilligers aanstuurt. In 2016 heeft een bestuurslid deze taak op zich genomen.

Het is met name de afhankelijkheid van een goede coördinator en voldoende vrijwilligers voor de theeschenkerij die een constante bron van zorg geeft. Moet de theeschenkerij bij gebrek aan vrijwilligers sluiten dan zijn er geen inkomsten uit de theeschenkerij en het winkeltje. En deze verdiensten zijn juist nodig voor het reguliere onderhoud van de tuin.

Niet alleen het huidige bestuur loopt tegen de kwetsbaarheid van de organisatie aan, ook in het beleidsplan 'DomiesToen' 2010 – 2015 wordt hier melding van gemaakt.

Het is een vicieuze cirkel die doorbroken moet worden.

- organisatieschema

Er is een adviseur educatie en een adviseur publiciteit aangetrokken, beiden vrijwilligers. Zij gaan het bestuur vanaf 2017 ondersteunen. Voor de theeschenkerij wordt gezocht naar een coördinator.

	Bestuur (3 en 2 vacant)		Adviseurs tuin, horeca, vormgever, educatie, publiciteit, webmaster (6)
Tuinbeheerder (1)	Coördinator theeschenkerij (vacant)		
Vrijwilligers tuin (3 en 2 vacant)	Vrijwilligers theeschenkerij (6 en 5 vacant)	Rondleiders (3)	

- communicatie

Er zijn korte lijnen gecreëerd tussen bestuur, tuinbeheerder en coördinator theeschenkerij, en vrijwilligers tuin en theeschenkerij voor een goede onderlinge afstemming en om voldoende draagvlak voor besluiten te hebben. Rondleiders worden bijgepraat en adviseurs worden bij overleg betrokken daar waar hun inbreng nodig is.

Er vindt regelmatig werkoverleg plaats voor tuin en theeschenkerij, en aan het begin en het einde van het seizoen is er een gezamenlijke bijeenkomst voor allen die mee werken.

1.2 Ontwikkelingen in de botanische tuin

In de tuin is in 2015 een grote opknapbeurt gestart om de kwaliteit van de tuin te verbeteren en om aan te sluiten bij hedendaagse maatschappelijke ontwikkelingen van biodiversiteit en duurzaamheid.

- renovatie van de mergelvallei

In een artikel in het tijdschrift OASE wordt door de tuinbeheerder de renovatie van de mergelvallei beschreven.

(bijlage 1)

- aanleg vlinder- en insectentuin

Met het toekennen van de aangevraagde subsidies kon in de winter van 2016/2017 gestart worden met de aanleg van een vlinder- en insectentuin, ter vervanging van de verwaarloosde paddenpoel. Hiermee wordt een nieuwe impuls gegeven aan het dierenleven in de tuin waardoor er een grotere biodiversiteit kan ontstaan. De botanische collectie kan daardoor beter beheerd worden.

Bij het ontwerp is ook aandacht geschonken aan het historische karakter van de omgeving. Zo komt er een duidelijke zichtlijn tussen kerk en tuin. (bijlage 2)

- samenwerking met de NVBT

‘In het samenwerkingsproject ‘Planten voor de toekomst’ gaat de NVBT de gegevens van de plantencollecties van de 24 botanische tuinen met elkaar verbinden en op een innovatieve wijze delen met het publiek. Zo zullen de bezoekers van de tuinen in de nabije toekomst niet alleen van de rust en schoonheid in de tuin genieten, maar leren zij ook meer over het belang van planten voor een duurzame wereld. De tuinen slaan hiermee een brug tussen hun rijke verleden en een duurzame toekomst’, aldus de NVBT.

Dit project loopt tot en met 2017, het Jaar van de Botanische Tuinen.

De tuinen werpen zich op als ‘botanic guardians’: hoeders en poortwachters van de biodiversiteit.

Domies Toen heeft intensief meegewerkt aan dit project. In 2017 kan met behulp van een app informatie over belangrijke planten uit de tuin verkregen worden. Daarnaast is een begin gemaakt met het digitaliseren van de gehele plantencollectie.

De plantencollecties van alle botanische tuinen in Nederland worden met elkaar verbonden.

1.3 de theeschenkerij

- horeca

Voor het seizoen 2016 is begonnen met een aanpassing van de menukaart van de theeschenkerij, waarbij werd voortgeborduurd op de in 2015 door het toenmalige bestuur uitgesproken voorkeur voor BODO:

- Biologisch
- uit de Omgeving
- Duurzaam
- Onderscheidend.

Met een in het voorseizoen gehouden enquête werd de gedachte bevestigd dat het merendeel van de gasten in de theeschenkerij niet behoort tot de typische bezoekers van botanische tuinen, maar uit 'toevallige voorbijgangers'. Niet verwonderlijk, aangezien Pieterburen al decennialang een grote aantrekkingskracht heeft op diverse categorieën toeristen, zoals wadlopers, Pieterpadlopers en rustzoekers.

Daarom is ons uitgangspunt nu dat het assortiment enerzijds goed moet aansluiten bij het karakter van een horecavoorziening bij een botanische tuin, en anderzijds voldoende items moet bevatten die een breed publiek aanspreken.

Om die reden werden bijvoorbeeld de populaire poffertjes en wafels op de kaart gehandhaafd, maar werd de kaart aangevuld met onder meer huisgemaakte soep, tosti's met ham van de ambachtelijke slager en met biologische kaas, biologische ijsjes en thee van het oud Groningse merk TikTak. Voor de komende jaren wordt deze trend voortgezet en waar mogelijk uitgebreid.

- het winkeltje

Ook met de keuze van souvenirs werd een dergelijke omslag gemaakt, door te kiezen voor artikelen die meer aansluiten bij de verwachtingen van bezoekers van een botanische tuin en die tegelijkertijd aantrekkelijk zijn voor gasten met een minder groene belangstelling.

De ervaringen die in dit seizoen werden opgedaan zullen worden gebruikt om de keuze in deze richting de komende jaren verder te ontwikkelen.

- speltproject Pieterburen

De theeschenkerij blijft het informatiepunt voor speltproducten. Hoewel de belangstelling hiervoor wat lijkt te verminderen, wordt de verkoop van biologische speltproducten voortgezet.

- overige activiteiten

Om de inkomsten vanuit de theeschenkerij te vergroten is in 2016 een begin gemaakt met acties om grotere bezoekersaantallen te genereren. Zo werden tuinclubs aangeschreven om een bezoek aan tuin en theeschenkerij onder de aandacht te brengen en werden speciale arrangementen aangeboden.

Uitgaande van de gedachte dat tuin, theeschenkerij en kerk tezamen een grotere aantrekkingskracht kunnen hebben dan de drie delen afzonderlijk, zal onze samenwerking met de Plaatselijke Commissie van de kerk en de extra mogelijkheden die dit biedt in de komende jaren meer en meer in onze acties meegenomen worden.

(Zie ook punt 3. Het belang van kerk en tuin).

- randvoorwaarden

De komende jaren is de focus gericht op een verdere verbetering van de kwaliteit van de theeschenkerij. Hiervoor is het noodzakelijk dat aan bepaalde randvoorwaarden wordt voldaan. Zo is het gebouwtje waar de theeschenkerij in gevestigd is, alsmede het bijbehorende terras aan een opknapbeurt toe. In overleg met de verhuurder is een begin gemaakt met een opknapbeurt van het entreegebouw en de vervanging van de achterdeuren van de theeschenkerij.

Bovendien blijkt het vrijwel onmogelijk om hygiënisch te werken in de theeschenkerij zolang deze tegelijkertijd dienst moet doen als schaftruimte voor de medewerkers van de tuin.

De vrijwilligers in de theeschenkerij leveren kwalitatief goed werk. Dit blijkt onder meer uit de resultaten van de eerder genoemde enquête. Dat neemt niet weg dat wat extra ondersteuning in de vorm van een cursus over bijvoorbeeld klantvriendelijkheid, maar bijvoorbeeld ook BHV en de geschiedenis van het complex een nieuwe impuls kan geven, zowel aan de motivatie als aan de kwaliteit van de vrijwilligers.

1.4 Bezoekers/publieksactiviteiten

- klein maar fijn

Domies Toen is één van de kleinere botanische tuinen van Nederland en de theeschenkerij met terras heeft een niet al te grote ruimte om gasten te ontvangen. Dat betekent dat we inzetten op een kwalitatief goede tuin en theeschenkerij en rekening houden met de wensen van de verschillende groepen klanten (zie enquête 1.3)

Bovendien zal het gezamenlijk naar buiten presenteren van kerk, tuin en theeschenkerij een breder, interessanter en historisch completer aanbod bieden. Dit zal voor de bezoeker o.a. zichtbaar worden in een goede, gezamenlijke bebording en bewegwijzering vanaf de Hoofdstraat en vanaf het parkeerterrein bij het zeehondencentrum.

Het activiteiten groepje, bestaande uit vrijwilligers van kerk, tuin en theeschenkerij, en een adviseur publiciteit is in 2017 gestart en zal de komende jaren ingezet worden om de geïnteresseerde bezoeker vast te houden en nieuwe bezoekersgroepen aan te boren.

Ook is gericht aansluiting gezocht bij grotere projecten in de provincie en in de omgeving van Pieterburen, nl. de Tocht om de Noord, de Kerstvloed 2017 en het Grootste Museum van Nederland, een omvangrijk project van het Catharijneconvent waar de mooiste kerken van Nederland in deelnemen.

De bestaande activiteiten, zoals deelname aan open tuinen routes, het verzorgen van de nieuwsbrief, publiceren in regionaal nieuws, de nationale vlindernacht, deelnemen aan NL-doet, burendag, zullen voortgezet en waar mogelijk uitgebreid worden.

1.5 educatie

Educatie is een belangrijke doelstelling van Domies Toen. Door kennis over planten en dieren en hun onderlinge afhankelijkheid en het belang daarvan voor ons mensen te verspreiden, werken we mee aan een duurzame wereld.

Aan de hand van de folder 'Geschiedenis van de tuin' geschreven in 2016 worden bezoekers door de tuin geleid en geïnformeerd over de historische elementen in de botanische tuin en de verschillende onderdelen van de tuin met hun eigen specifieke opzet en begroeiing.

In 2017 wordt het bestaande educatieve materiaal aangevuld, vernieuwd en uitgebreid. Voor de jongste kinderen geldt dit voor het kabouterpad, voor kinderen in de leeftijd van 8 – 12 jaar wordt het bestaande boekje 'Kinderontdekkingstocht' uit 2011 herschreven en uitgebreid met informatie over de nieuw aan te leggen vlinder- en insectentuin. Een stagiaire communicatiewetenschappen van de RUG zal zich hiermee bezig houden.

Voor volwassenen met interesse in de natuur worden de stinzenplanten, een belangrijke collectie van Domies Toen, opnieuw onder de aandacht gebracht middels een folder en rondleidingen. De route door de tuin voor de Bijbelse planten blijft gehandhaafd, de folder over de kruiden wordt vernieuwd.

Het is het voornemen om de komende jaren samen met scholen uit de provincie en het Groninger Landschap/Buitenplaats de Noordkust (les)materiaal te ontwikkelen over vlinders en insecten, en over de beschermde planten in de tuin. Extra aandacht zal geschonken worden aan het thema van biodiversiteit.

3. Het belang van kerk en tuin

In het voorjaar van 2016 heeft een overleg plaats gevonden tussen Stichting Oude Groninger Kerken, de plaatselijke commissie en Stichting Domies Toen. Aanleiding was de deelname aan het project 'Open kerken en kloosters'. Deelnemers aan dit project hebben de intentie hun gebouw voor een groter en breder publiek open te stellen. Deelnemers die door een jury geselecteerd worden ontvangen steun van externe adviseurs om hun ambities te realiseren.

Alhoewel de keuze niet op de Petruskerk en de pastorietaanbouw viel, ligt er wel een document waarin de intentie is uitgesproken om als 'Domies Kerk en Toen' de krachten te bundelen. Als religieus en groenerfgoed zijn kerk en tuin onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Het publieksbereik en het activiteitenaanbod zouden hiermee vergroot kunnen worden, als ook de organisatorische en financiële slagkracht. (bijlage 3 Visie op de toekomst)

Inmiddels hebben het bestuur van Stichting Domies Toen en de Plaatselijke Commissie overleg gehad. Er is een contactpersoon van de PC aangesteld, die op afroep bij bestuursvergaderingen van DT aansluit. Een gezamenlijke activiteiten commissie is van start gegaan.

4. Beleidsvoornemens

- beleidsvoornemens 2010 – 2015

In het Beleidsplan Domies Toen 2010-2015 staan de volgende plannen geformuleerd:

- collectieregistratie, het toegankelijk maken van de database/ontwikkelen van kenniscentrum (*dit is inmiddels overgenomen door de NVBT en wordt ook voor Domies Toen gerealiseerd*)
- herkenbaarheid van Domies Toen vergroten vanaf de straatkant en ontwikkelen en aanleggen van een looproute vanaf de grote parkeerplaats (*opgenomen in beleidsvoornemens 2017-2020*)
- onderzoek doen naar de bezoekers (*uitgevoerd in 2016*)
- thema voor 2010 – 2015 is wilde planten, met als mogelijke deelthema's biodiversiteit en zoutplanten. In de tuin wordt voor meerdere jaren een educatieve route uitgezet. (*voortgezet in 2017-2020*)
- informatieve video's maken over de tuin (*vervalt en vervangen door digitalisering NVBT*)
- opbouwen van een goed imago: natuurlijk, goede kwaliteit, vriendelijk, gastvrij en mooi in alle jaargetijden. (*wordt voortgezet*)

- beleidsvoornemens 2017 – 2020

Het beleid van de komende drie jaar is erop gericht DomiesToen organisatorisch en financieel meer stabiel te maken en een kwaliteitsslag te maken in tuin en theeschenkerij.

Daarnaast zal de samenwerking met de plaatselijke commissie van de kerk verbreed en geïntensiveerd worden.

- donateurs werven en inkomsten uit de botanische tuin vergroten door meer controle op de toegang en financiële middelen zoeken voor een betaalde coördinator in de theeschenkerij
- schaftruimte realiseren voor de medewerkers in de tuin
- kerk en tuin meer als één geheel naar buiten presenteren
- afronden renovatie van de mergelvallei eind 2017
- afronden aanleg van de vlinder - en insectentuin in 2018

- herzien van tuin en terras rond de theeschenkerij in 2018 - 2019
- het verbreden en vernieuwen van publieksactiviteiten, waaronder ook het inzetten van de nieuw verworven instrumenten aangereikt door de NVBT
- het educatieve materiaal aanvullen en vernieuwen in 2017-2018
- afronden van de bebording 2017 – 2018, waaronder een looproute van en naar de grote parkeerplaats
- vrijwilligers bijscholen

5. Financiën

Het streven van het bestuur is er in grote lijnen op gericht de reguliere kosten voor tuin en theeschenkerij, en de onkostenvergoedingen voor de vrijwilligers uit eigen inkomsten te verwerven, n.l. inkomsten uit de theeschenkerij, het winkeltje, entreegelden van de tuin en bijdragen van de donateurs.

De SOGK/eigenaar neemt het grootonderhoud van tuin en theeschenkerij voor haar rekening.

De tuinbeheerder, 2 betaalde dagen, wordt grotendeels betaald van de jaarlijkse subsidie van 10.100,- van de gemeente de Marne.

Voor de grote projecten in de tuin worden subsidiegevers en fondsen aangeschreven. Voor kleinere evenementen, NL-doet, burendag enz. wordt een beroep gedaan op de daarvoor beschikbare subsidie.

Jaarlijks betaalt Stichting Domies Toen 4200,- aan de SOGK voor het huren van de theeschenkerij en botanische tuin.

In de periode 2011-2013 is de gemeentelijke subsidie van 14.100 naar 10.100 teruggebracht. De toenmalige betaalde beheerder, 3 dagen betaald en 1 dag vrijwillig per week, voor theeschenkerij en tuin is teruggebracht naar 2 dagen voor de tuin. De theeschenkerij is vanaf die tijd noodgedwongen uitsluitend door vrijwilligers gerund.

De toenmalige beheerder was aangesteld voor de tuin, maar door haar regelmatige aanwezigheid zorgde zij, samen met de voorzitter die tegenover Domies Toen woonde, voor continuïteit in de theeschenkerij.

Een betaalde kracht van 2 dagen voor de theeschenkerij blijkt onontbeerlijk te zijn. Door de aard van de werkzaamheden, m.n. de coördinatie van het geheel, en door een constante terugloop van vrijwilligers (wat aansluit bij een landelijke tendens) verliest de organisatie haar stabiliteit.

In de huidige begroting zit geen dekking voor deze uitgave. De verwachting is dat, ook met een hernieuwde inzet van bestuur en vrijwilligers en een kwaliteitsverbetering van tuin en theeschenkerij, hiervoor onvoldoende inkomsten uit de stichting gegenereerd kunnen worden, zeker niet op korte termijn. (bijlage 4)

Bijlagen

bijlage 1 Tijdschrift Oase, winter 2015, Domies Toen in beweging

bijlage 2 Subsidieaanvraag Vlinder - en insectentuin

bijlage 3 Uit het intakeformulier project 'Open kerken en kloosters', Visie op de toekomst

bijlage 4 Overzicht financiën 2008-2016

